

MORGENBLADET

Burma vil inn i det gode selskap

Militærlederne i Burma slo ned safranrevolusjonen i 2007. Nå vil de ha lederansvar i Asean.

Av Av Stein Tønnesson

Debuterer: Burmas president Thein Sein skal 7.–8. mai møte statslederne i Asean i det som blir hans internasjonale debut. Her fra en tale i mars flankert av visepresident Thiha Thura Tin Aung Myint Oo (t.v.) og Sai Mauk Khan Maung Ohn. Foto: SCANPIX

Når opprør mislykkes, tar reaksjonen grep. Så også i Burma, der regimets ledere fikk vedtatt en ny grunnlov i 2008 etter at munkenes opprør var beseiret.

Helgen 7.–8. mai skal statslederne i den sørøstasiatiske samarbeidsorganisasjonen Asean møtes i Indonesias

hovedstad Jakarta. Burmas nye president Thein Sein får da sin internasjonale debut. Sørøst-Asias store spørsmål er balansen mellom Kinas og USAs makt. Under det østasiatiske toppmøtet (East Asian Summit, EAS) i Vietnams hovedstad Hanoi i fjor scoret utenriksminister Hillary Clinton på Kinas aggressive oppførsel i Sør-Kina-havet. Under neste EAS i oktober håper Indonesia at både USAs president Barack Obama og hans kinesiske kollega Hu Jintao vil delta. Her kan Burma skape vansker.

Lederskapet i Asean går på omgang. I fjor var det Vietnams tur. I år har Indonesia ansvaret, i 2012 Kambodsja og i 2013 Brunei. Burma vil lede Asean i 2014, og Thein Sein venter klarsignal neste helg. Hva sier Kina og USA? Kinas statsminister Wen Jiabao legger nok inn et godt ord for Thein Sein under sitt forhåndsbesøk i Jakarta denne helgen. Obama gjør trolig som forgjengeren George W. Bush i 2004: forklarer Asean at Burma ennå ikke er stuerent. Han har nettopp utnevnt Derek J. Mitchell til USAs utsending til Burma, og

Mitchell skal sette ut i livet Obamas ambisjon om dialog med Burmas ledere.

I august 2003 fremla Burmas militærregjering en syvskrittsplan for innføring av «demokrati». Militæret hadde styrt landet siden 1962 og hadde ignorert resultatet av det demokratiske valget i juni 1990, som Den nasjonale ligaen for demokrati (NLD) vant stort. Frem til 1997 styrte de militære gjennom Rådet for gjenopprettelse av lov og orden (SLORC).

I 1997, da Burma ble medlem av Asean, endret de militære navnet til Rådet for fred og utvikling (SPDC). I 2003 satte så militærlederne seg fore å utforme en ny grunnlov. Først gikk det trått, men etter at munkeopprøret var knust, ble det mer fart på sakene.

Nobelprisvinner Aung San Suu Kyi måtte ikke forstyrre prosessen. Hun ble holdt i husarrest helt til november i fjor, mens militærlederne tok sine syv skritt:

1. «Ny sammenkalling av den nasjonale forsamlingen som trådte fra hverandre i 1996.» Det skjedde i 2004–2005. En forsamling med representanter for ulike samfunnsgrupper ga retningslinjer for en ny grunnlov.
2. «Skrittvis implementering av en nødvendig prosess for at en ekte og disiplinert demokratisk stat skal vokse frem.» Demokratisk er den ikke blitt, men den ble nok mer disiplinert da president Than Shwe kvittet seg med sin gamle rival, statsminister Khin Nyunt i 2004, flyttet hovedstaden fra den folkerike storbyen Yangon til den sikre innlandsbyen Naypyidaw i 2006 og gjorde Thein Sein til statsminister og arvtager i 2007.
3. «Skriving av et grunnlovsutkast.» Det gjorde en 54-mannskomiteé i 2007–2008, kort etter at munkenes opprør var knust.
4. «Vedtak av grunnloven gjennom nasjonal folkeavstemning.» Avstemningen ble holdt i to omganger i mai 2008 med det forventede flertall. Militærstyret fikk kraftig kritikk for å gjennomføre avstemningen mens om lag 150 000 mennesker døde som følge av orkanen Nargis.
5. «Avholdelse av frie, rettferdige valg til Pyithu Hluttaw.» Parlamentsvalg ble avholdt 7. november 2010, men ble boikottet av NLD. Resultatet ble et stort flertall for militærets støtteparti, Foreningen for solidarisk union og utvikling (USDP). Det ble også valgt inn en del opposisjonelle. Lettelser ble gjennomført i sensuren og Aung San Suu Kyi ble nå endelig sluppet fri.
6. «Sammenkalling av Hluttaw.» Det nye parlamentet trådte sammen 31. januar 2011.
7. «Bygging av en moderne, utviklet og demokratisk nasjon med statsledere valgt av Hluttaw og med regjering og andre sentrale institusjoner utformet av Hluttaw.» Burma er verken blitt moderne, utviklet eller demokratisk, men den 4. februar valgte parlamentet generalen Thein Sein til president. Han og Aung San Suu Kyi er like gamle: 66 år. Da presidenten ble innsatt 30. mars, ble SNPC oppløst og gamle Than Shwe trådte tilbake.

Nå må verden forholde seg til Thein Sein. Skal Vesten følge Aung

San Suu Kyis oppfordring om å fastholde sine økonomiske sanksjoner så lenge regimet ikke gir innrømmelser? Sanksjonene har først og fremst styrket Burmas avhengighet av Kina. Nå skal altså Derek Mitchell representere USA. Han snakker flytende mandarin og har utgitt to bøker om Kinas voksende makt. Så lenge sanksjonene står ved lag, kan ikke Vesten forholde seg til et Burma-ledet Asean. Da vil Kina råde grunnen. Det må Mitchell prøve å unngå.

Stein Tønnesson er forsker ved Institutt for fredsforskning (Prio) og United States Institute of Peace, Washington DC. stein@prio.no

Publisert 29. april 2011